

ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛ

ШҮҮХИЙН СУДАЛГАА, МЭДЭЭЛЭЛ, СУРГАЛТЫН ХҮРЭЭЛЭН

**ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРТ ДҮН
ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙХ АРГА ЗҮЙН
ЗӨВЛӨМЖИЙН ТӨСӨЛ**

Улаанбаатар хот
2015 он

ГАРЧИГ

УДИРТГАЛ	2
НЭГ. ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЕРӨНХИЙ ОЙЛГОЛТ	3
ХОЁР. ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ҮНДСЭН БҮТЭЦ	5
ГУРАВ. ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АГУУЛГА	6

**ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРТ ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙХ
АРГА ЗҮЙН ЗӨВЛӨМЖ**

УДИРТГАЛ

Шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ бол нэг төрлийн эрдэм шинжилгээний ажил мөн. Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийснээр бодит хэрэг маргаан дээр ажиллахаас гадна үүссэн маргааныг хууль, эрх зүйн талаас нь задлан шинжилж, бүхий л эрх зүйн онол, үзэл санаа, шүүхийн практикийг судлах боломж өгдгөөрөө сонирхолтой, бас үр өгөөжтэй судалгаа байдаг. Энэ нь оюутнуудын хууль хэрэглээний чадвар болон асуудалд дүн шинжилгээ хийх чадварыг хөгжүүлэхийн зэрэгцээ, судлаач эрдэмтдийн бас нэгэн оюуны бүтээл болдог.

Иймд энэхүү арга зүйн зөвлөмжийн зорилго нь шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээг хөгжүүлж, шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх явдлыг хэвшүүлэхийн тулд эрдэмтэн, багш, судлаачдыг шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх нэгдсэн аргачлал, арга зүйгээр хангах явдал болно. Энэ зорилгын хүрээнд, уг зөвлөмжид шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ гэж юу болох, түүний ашиг тус, ач холбогдол болон баримтлах зарчмуудыг тусган өгч, шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээний байж болох бүтэц, агуулгыг тодорхойлохыг зорьсон юм.

Хуульч, судлаач, хууль зүйн сургуулийн оюутнууд гэх мэт шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх зорилготой хэн бүхэн энэхүү зөвлөмжийг ашиглаж болно. Мөн бүх шатны шүүхийн шийдвэрүүд дээр энэ арга зүйг ашиглаж болохоор байна. Гагцхүү эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн шийдвэрийн тус бүрийн онцлогоос хамаарч энэхүү аргачлал нь төгс нийцэхгүй байхыг үгүйсгэхгүй. Цаашид шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх арга зүй, аргачлал нь салбар эрх зүйн онцлог, судлаачдийн арга барилаас шалтгаалан олон хэлбэр, хэв маягийг үүсгэж болох боловч тэдгээрийн үндэс, тулгуур нь энэхүү зөвлөмж болов уу хэмээн найдаж байна.

НЭГ. ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЕРӨНХИЙ ОЙЛГОЛТ

1.1. Шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээний тодорхойлолт

Монгол Улсад шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ гэж юу болох талаар тогтсон тодорхойлолт ховор. Гэвч агуулга, шинж чанарыг нь харгалзан дараах байдлаар тодорхойлж болох юм. Шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ нь тодорхой нэг шүүхийн шийдвэрийг хууль зүйн болон хэлбэрийн талаас нь задлан шинжилж, хууль зүйн асуудал, хууль хэрэглээ, онол практикийн холбоо хамаарал, ач холбогдлын талаар тайлбарлан бичсэн эрдэм шинжилгээний өгүүлэл юм.

1.2. Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх зорилго

Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх гол зорилго нь шүүхийн шийдвэрийг зөв уншиж ойлгох, шүүхээс хуулийг хэрхэн тайлбарлан хэрэглэж байгаа талаарх онол ба хууль хэрэглээний холбоо хамаарлыг судлах, шийдвэрийн эрх зүйн ач холбогдол зэргийг тайлбарлахад оршино.

1.3. Шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээний ач холбогдол

1) Эрх зүйн хөгжлийг хурдасгана.

Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийснээр шүүхийн шийдвэрийг шинжлэх ухааны судалгааны эргэлтэд оруулан, онол практикийг уялдуулан судлах боломжийг нээж, эрх зүйн асуудлуудыг нээн илрүүлэх, тэдгээрийг шийдвэрлэх зэргээр үндэсний эрх зүйн хөгжилд хувь нэмэр оруулна.

2) Хууль зүйн сургалтын чанарыг сайжруулна.

Судлаач, оюутнууд шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийснээрээ эрх зүйн онол ба хууль тогтоомжийн уялдаа холбоо, хууль хэрэглэх арга зүйг танин мэдэхээс гадна шүүхийн шийдвэр бичих, боловсруулах арга техникт суралцана. Мөн судалгааны ажил хийхдээ тухайн сэдвийн хүрээнд шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийснээр судалгааг илүү бодитой, баялаг, үр нөлөөтэй болгоно.

3) Шүүхийн нэр хүндийг өсгөнө.

Сайн шийдвэрүүдэд дүн шинжилгээ хийн, түүний ач холбогдлыг гарган ирснээр, нийгмийн дунд тухайн шүүгч, шүүхийн нэр хүндийг дээшлүүлнэ.

4) Шүүгчийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.

Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийснээр шүүгч нар аливаа асуудлыг хуулийн хүрээнд шийдвэрлэсэн гэдгийг харуулж, цаашлаад шүүхийн шийдвэрийн бичвэр, үндэслэл сайжрах замаар шүүгчийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.

1.4. Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх субъект

Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх этгээд нь хуульч, судлаач, хууль эрх зүйн сургуулиудын оюутнууд гэх мэт хэн ч байж болно.

1.5. Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийхэд баримтлах зарчим

Судлаач нь нийтийн дарамт, хууль дүрэм журмын хориглолт болон хөндлөнгийн оролцоонд үл автан мэдлэг олж авах, судалгаа хийх академик эрх чөлөөтэй. Үүний зэрэгцээ

үндэслэлтэй, судалгаатай, академик ёс зүйг чандлан баримтлах үүрэг хариуцлагатай. Үүнд тухайлбал,

- 1) Бусдын оюуны бүтээлийг хүндэтгэх¹
- 2) Байгууллагын болон хувь хүний нууцыг хамгаалах²
- 3) Ашиг сонирхлын зөрчлөөс сэргийлэх зэрэг үнэт зүйлүүдийг ойлгоно.

1.6. Дүн шинжилгээ хийх шүүхийн шийдвэр

Шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийхдээ, Улсын дээд шүүхийн тогтоол болон **хүчин төгөлдөр** давж заалдах шатны шүүхийн магадлалыг сонгон авахыг санал болгож байна. Мөн дуулиантай эсхүл шинэлэг асуудлыг хөндсөн анхан шатны шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийж болох авч хүчин төгөлдөр болсон эсэхийг нягтлан шалгах хэрэгтэй.

¹ Бусдын бүтээлээс иш татахдаа заавал ишлэл хэрэглэж байхыг анхаарна уу.

² Нууцын тухай холбогдох хуулиудад заасан нөхцөлийг анхаарна уу. Хэргийн агуулгыг (факт) танилцуулахад хэргийн оролцогчдын нэрийг үсгээр орлуулах нь зүйтэй. Тухайлбал, гадаадын зарим өндөр хөгжилтэй орнуудад(АНУ, Япон) нэхэмжлэгчийг Х, хариуцагчийг Y, гуравдагч этгээдүүдийг А, В, С гэх мэт нэрлэдэг жишиг байна.

ХОЁР. ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ

ҮНДСЭН БҮТЭЦ

Шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ нь салбар эрх зүйн онцлог болон судлаачийн арга барилаас шалтгаалан олон янзын хэлбэр, хэв маягийг үүсгэн хөгжүүлэх нь дамжиггүй. Тиймээс энэхүү арга зүйн зөвлөмж нь гагцхүү байж болох бүтэц, түүний элементүүд буюу бүрдэл хэсгүүдийг санал болгож байгаа гэдгийг анхаарах нь зүйтэй. Өөрөөр хэлбэл, доорх элементүүд буюу бүрдэл хэсгүүд нь заавал баримтлах дараалал биш байна.

Шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ нь 1/ Хэргийн агуулга буюу факт, 2/ Шийдвэрийн агуулга, 3/ Дүн шинжилгээ гэсэн үндсэн хэсгүүдтэй. Түүнчлэн 4/ Дүгнэлт гэсэн хэсгийг нэмж болно.

Үндсэн хэсэг		Агуулга
1	Эхлэл	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Шүүхийн шийдвэрийн нэр ➤ Оршил
2	Хэргийн агуулга /факт/	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Гол үйл явдал ➤ Өмнөх шатны шүүхийн шийдвэр, түүний үндэслэл
3	Шийдвэрийн агуулга	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Тухайн шийдвэр, түүний үндэслэл
4	Дүн шинжилгээ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Маргаантай асуудал ➤ Эрх зүйн онол, судлаачдын үзэл санаа ➤ Ялгаатай ба төсөөтэй шүүхийн шийдвэр ➤ Судлаачийн хувийн үзэл бодол, байр суурь
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Хэлбэрийн болон хууль зүйн техникийн шаардлага
5	Дүгнэлт	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Шүүхийн шийдвэрийн ач холбогдол ➤ Цаашид судлах шаардлагатай асуудал ➤ Товч дүгнэлт
6	Эх сурвалж	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ашигласан ном, өгүүлэл, бусад дүн шинжилгээ г.м

ГУРАВ. ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ

АГУУЛГА

3.1. ЭХЛЭЛ

Аливаа шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийхдээ тухайн шийдвэрээ танилцуулах шаардлага гарна. Өөрөөр хэлбэл, ямар шийдвэр дээр дүн шинжилгээ хийх гэж буй, мөн тухайн шийдвэрийн бүрэн эхийг хаанаас олж болохыг агуулсан шүүхийн шийдвэрийн нэрийг танилцуулна. Шүүхийн шийдвэрийн нэр нь заримдаа шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээний гарчиг болдог.

➤ Шүүхийн шийдвэрийн нэр

Эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн онцлогоос хамаараад шүүхийн шийдвэрийг нэг аргаар нэрлэх хүндрэлтэй байна. Иймд судлаач сонгосон шийдвэрийн онцлогт тааруулж дараах 2 түгээмэл аргуудаас сонгон хэрэглэнэ үү.

1) Талуудын нэрээр нэрлэх

Нэхэмжлэгч хариуцагчийн нэрийг оролцуулна. Онцгой субъекттэй хэргийг шийдвэрлэсэн, мөн жишиг тогтоохуйц өндөр ач холбогдолтой гэж үзсэн шийдвэр дээр энэ аргыг хэрэглэж болохоор байна.

2) Маргааны агуулгаар нэрлэх

Уншигчдад хэргийн талууд хэн байх нь ач холбогдолгүй тохиолдолд энэ аргыг хэрэглэж болно. Энэ аргын онцлог нь уншигчдад шүүх ямар асуудлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн гэдгийг олж харах боломжийг өгдөг. Үүнээс гадна дүн шинжилгээ хийж буй судлаач нь шийдвэрийн маргаант асуудлыг зөв ойлгосон эсэхийг илтгэх шалгуур болдог.

➤ Шийдвэрлэсэн шүүх, шийдвэрийн огноо, дугаар

Сонгож авсан шүүхийн шийдвэрийг аль шүүхээс гаргасан, тухайн шийдвэрийн албан ёсны дугаар, огноог танилцуулах шаардлагатай.

➤ Шийдвэрийн нийтлэгдсэн эх сурвалж

Дүн шинжилгээ хийх гэж буй шийдвэрийг бүрэн эхээр ямар албан ёсны эх сурвалжаас авч болох вэ гэдгийг заана. Шүүхийн шийдвэрийн цахим сайтыг ишлэхдээ хэргийн индексийг зааж өгч болно.

➤ Оршил

Зарим дүн шинжилгээг харахад, “Хэргийн агуулга”-ын өмнө “Оршил” эсхүл “Тавигдаж буй асуудал” зэргээр тухайн шийдвэрийг сонгосон үндэслэл, ач холбогдол, хөндөж буй асуудлаа нэг өгүүлбэрээр дурдсан байх нь бий. Гэвч энэ бол заавал байх элемент биш, сонголтот бүрдэл хэсэг байна.

Тус 2 аргыг хэрэглэсэн жишээг толилуулъя.

Цэцийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ

УИХ э.Н.Хайдав (2007)¹

¹ УИХ э.Н.Хайдав, ҮХЦ, Дүгнэлт 2, 2007.02.23, Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн систем

Шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ

Үндэслэлгүйгээр ажлаас халагдсаны улмаас ажилгүй байсан хугацааны олговрыг гаргуулахтай холбоотой хэрэг¹

¹ Улсын дээд шүүхийн 2014 оны 4 дүгээр сарын 22-ны 214 дугаар тогтоол /Монгол улсын шүүхийн сонгомол шийдвэрийн эмхэтгэл, I боть, 255 дахь тал/

3.2. ХЭРГИЙН АГУУЛГА /ФАКТ/

Энэ хэсэгт болсон үйл явдлыг танилцуулна. Өөрөөр хэлбэл, шийдвэрт тусгагдсан мэдээлэл дээр боловсруулалт хийж гол үйл баримтыг орхигдуулалгүй тодорхой байдлаар өгүүлнэ. Ингэхдээ нэхэмжлэгч хариуцагчийн тайлбараас шууд хуулбарлалгүйгээр, үнэн зөв хэмээн шүүхээр тогтоогдсон үйл баримтуудыг танилцуулна. Гол үйл баримт гэдэг нь шийдвэрийн үйл баримтууд дотроос тухайн үйл баримт өөрчлөгдвөл шийдвэрийн үндэслэл өөрчлөгдөж болох байсан үйл баримтыг хэлнэ.

Мөн энэ хэсэгт өмнөх шатны шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл /процессын түүх/, давж заалдсан гомдлын агуулга зэрэг өнөөг хүртэлх ямар процесс үйл ажиллагаа явагдсаныг танилцуулна. Зарим дүн шинжилгээнд өмнөх шатны шүүхийн шийдвэрүүдийг “Шийдвэрийн агуулга” хэсэгт оруулах нь ч бий. Иймд аль хэсэгт оруулахыг судлаач өөрөө сонгож болохоор байна.

3.3. ШИЙДВЭРИЙН АГУУЛГА

Шийдвэрийн агуулгыг танилцуулахдаа, “магадлалыг хүчингүй болгосон” эсхүл “магадлалыг хэвээр үлдээсэн” эсэхийг дурдаад, гол үндэслэлийг нь утга агуулгыг гажуудуулахгүй өгүүлнэ. Иймд үндэслэх хэсгийг бүрэн эхээр нь хуулбарлахгүйгээр гол

хэсгийг нь ишлэх маягаар танилцуулж болно. Зарим тохиолдолд шийдвэрээс шууд ишилж бичих нь уншигчдыг төөрөгдүүлэхгүй байх арга юм.

3.4. ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

Энэ хэсэгт дараах элементүүдийг хамааруулан анализ хийнэ. Эдгээр элементүүд нь дараалал биш, бүрдэл хэсгүүд тул гарцаагүй доорх дарааллыг баримтлан, дэд хэсгүүдэд хуваах шаардлагагүй. Өөрийн арга барилаар дүн шинжилгээг бичиж болно.

➤ Маргаантай асуудал

Судлаач нь тухайн шийдвэрээр ямар асуудлыг хөндөж тавьсныг тодорхойлон тайлбарлах шаардлагатай. Шүүхийн шийдвэрийн эрх зүйн асуудал нь процессын болон материаллаг эрх зүйн асуудал гэж хуваагдана. Гэхдээ процессын журам зөрчсөнтэй холбоотой шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх нь тийм ч ач холбогдолтой биш. Тиймээс материаллаг эрх зүйн асуудал хөндсөн шүүхийн шийдвэрийг сонгон, материаллаг эрх зүйн асуудлыг энд хөндөж тавих юм.

Зарим шүүгчид эрх зүйн асуудлыг маш товчхон бичсэн байдаг. Гэхдээ дүн шинжилгээ хийх гэж буй судлаачдын хувьд бүрэн хэмжээний эрх зүйн асуудлыг гаргаж ирэх нь илүү чухал юм. Зарим тохиолдолд шүүх шийдвэртээ эрх зүйн асуудлыг товч тодорхойлон бичээгүй байдаг учраас судлаачид үүнийг өөрсдөө танин мэдэх хэрэгтэй болдог. Ийм тохиолдолд талууд эрх зүйн асуудлыг хэрхэн тодорхойлж, тайлбарласныг сайн судлах хэрэгтэй. Энэ хэсэгт асуудлыг хөндөж тавьсны дараа тухайн асуудалд өгсөн шүүхийн хариулт, үндэслэлийн учир шалтгааны холбоо хамаарлыг өгүүлж болно. Өөрөөр хэлбэл, асуултад шүүх “тийм” гэж хариулсан уу, “үгүй” гэж хариулсан уу? Яагаад ингэж хариулсныг дүн шинжилгээ хийж буй судлаач нь шийдвэрлэсэн байдалтай уялдуулан бичиж болно.

➤ Эрх зүйн онол, судлаачдын үзэл санаа

Судлаач нь дээрх эрх зүйн асуудал, маргаантай холбоотой эрх зүйн онол, тайлбар, үзэл баримтлал, судлаачдын үзэл санааг тусгана. Ишлэлийг зайлшгүй хэрэглэвэл зохино.

➤ Ялгаатай ба төсөөтэй шүүхийн шийдвэр

Судлаач тухайн эрх зүйн асуудалтай холбоотой өмнө нь гарч байсан шүүхийн шийдвэрүүдийг судалж тусгана. Өмнө нь ижил төсөөтэй маргааныг шүүхээс хэрхэн шийдвэрлэж байсан, ямар үзэл баримтлалыг баримталсан бэ гэдгийг гаргаж ирнэ. Ингэхдээ аль болох Улсын дээд шүүхийн шийдвэрийг, хэрэв тухайн маргаантай холбоотой Улсын дээд шүүхийн шийдвэр байхгүй бол давж заалдах шатны шүүхийн магадлалыг сонгож болно. Хэрэв эдгээрийн аль аль нь байхгүй тохиолдолд анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг сонгон судалж болно.

Өмнө нь гарсан шүүхийн шийдвэрүүдийг хэрэг, маргааныг хэрхэн шийдвэрлэсэн байдлаар нь ангилж бичих нь уншигчдад тустай. Тухайлбал, эдгээр нь дүн шинжилгээ хийж буй шүүхийн шийдвэртэй ижил байр сууриас шийдвэрлэсэн үү, эсрэг байр сууриас

шийдвэрлэсэн эсэхийг ялган бичиж болно. Ингэж бичихдээ тухайн шийдвэрийн нэр, үндэслэлийн гол хэсгийг нь танилцуулна. Өмнө нь гарсан шүүхийн шийдвэр нь их байх тусам сайн боловч бүгдийг нь дүн шинжилгээндээ бичвэл хэт нуршуу болох эрсдэлтэй тул онц ач холбогдолтой гэсэн шийдвэрүүдийг сонгон авах нь зүйтэй юм.

➤ **Судлаачийн хувийн үзэл бодол, байр суурь**

Судлаач өөрийн хувийн үзэл бодол, байр сууриа илэрхийлэхдээ учир шалтгааны хувьд итгэл үнэмшил төрүүлэхүйц үйл баримтуудыг өөрийн оюун дүгнэлтээр харьцуулж үзэн, хэр үндэслэлтэй вэ гэдгийг бичиж тэмдэглэнэ.

Тухайлбал, ямар асуудал үүссэн, түүнтэй холбоотой онол, үзэл баримтлал хэрхэн үзэж байгаа, шүүх түүнийг хэрхэн шийдвэрлэв, хуулийг хэрхэн тайлбарлав, ямар үзэл баримтлалыг барив, мөн өөрийн үзэл бодол хэрхэн үзэж байгаа, шүүхийн шийдвэртэй ижил байр суурьтай байна уу, эсрэг байр суурьтай байна уу гэх мэт асуудлуудыг гаргаж ирэх юм. Мөн тухайн шийдвэрийн үндэслэлд бичигдсэн хууль тогтоомж нь ямар хүрээгээр хязгаарлагдаж байгаа буюу шийдвэрийн хамрах хүрээг гаргаж ирж болно.

➤ **Хэлбэрийн болон хууль зүйн техникийн шаардлага**

Энэ нь сонголтот бүрдэл хэсэг бөгөөд хэлбэрийн талаас анхаарал татахуйц зүйл байна гэж үзвэл судлаач энэ талаар өгүүлж болно. Ингэхдээ Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 118 дугаар зүйл, мөн Улсын дээд шүүхийн 2006 оны 4 сарын 25-ны “Шүүхийн шийдвэрийг боловсруулах аргачлалын тухай” зөвлөмжийг ашиглаж болно. Түүнчлэн утга найруулга, үг үсгийн алдаа зэрэг техникийн шаардлага талаас үнэлэлт өгч болно.

3.5. ДҮГНЭЛТ

Товч дүгнэлт бичнэ. Мөн дараах зүйлсийг тодруулан бичвээс шүүхийн шийдвэрийн дүн шинжилгээ нь үр нөлөөтэй болох юм.

➤ **Шүүхийн шийдвэрийн ач холбогдол**

Шийдвэрийн ач холбогдлыг гаргаж тавихдаа, тухайн шийдвэрийн эрх зүйн хөгжилд оруулж буй хувь нэмэр, бусад шийдвэрүүдийн дунд эзлэх байр суурийг нь тодорхойлж өгнө. Тухайн маргаантай асуудлыг шүүх шийдвэрлэснээрээ ямар шинэ хандлага, алхам, тайлбарыг бий болгов? Ямар нэгэн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэв үү? Шүүхийн практик нэгэн шинэ хандлагыг тогтоож чадсан уу? зэргийг тайлбарлан бичнэ.

Шийдвэрийн ач холбогдлыг “Дүгнэлт” хэсгээс гадна “Оршил” хэсэгт, мөн “Дүн шинжилгээ” хэсэгт ч бас өгүүлж болохоор байна. Үүнийг мөн л судлаач өөрөө сонгохоор байна.

➤ **Цаашид судлах шаардлагатай асуудал**

Уг шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх явцад шинээр үүсэж буй асуудал, судлах шаардлагатай зүйл зэрэг үлдсэн нэмэлт асуудлыг энэ хэсэгт тэмдэглэж болно.

3.6. ЭХ СУРВАЛЖ

Дүн шинжилгээ хийхэд ашигласан ном зохиол, сурах бичиг, өгүүлэл, илтгэл, бусад дүн шинжилгээ зэргийг багтаана.

ЭНЭХҮҮ АРГА ЗҮЙН ЗӨВЛӨМЖИЙН ТӨСЛИЙГ ДЭМЖСЭН:

Эрдэм шинжилгээний байгууллага

- ❖ ХУУЛЬ ЗҮЙН ҮНДЭСНИЙ ХҮРЭЭЛЭН
- ❖ ФИЛОСОФИ, СОЦИОЛОГИ, ЭРХ ЗҮЙН ХҮРЭЭЛЭН

Хууль зүйн сургуулиуд

- ❖ МОНГОЛ УЛСЫН ИХ СУРГУУЛИЙН ХУУЛЬ ЗҮЙН СУРГУУЛЬ
 - ❖ ХУУЛЬ САХИУЛАХЫН ИХ СУРГУУЛЬ
 - ❖ ОТГОНТЭНГЭР ИХ СУРГУУЛЬ
 - ❖ ИХ ЗАСАГ ИХ СУРГУУЛЬ
 - ❖ ШИХИХУТАГ ДЭЭД СУРГУУЛЬ
- ❖ МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ИХ СУРГУУЛЬ
- ❖ ОЛОН УЛСЫН УЛААНБААТАР ИХ СУРГУУЛЬ
- ❖ УЛААНБААТАР ЭРДЭМ СУДЛАЛ ДЭЭД СУРГУУЛЬ

Үндсэн хуулийн байгууллага

- ❖ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ
- ❖ ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН СУДАЛГААНЫ ТӨВ

Төрийн бус байгууллага

- ❖ МОНГОЛЫН ХУУЛЬЧДЫН ХОЛБОО